

Otokichi, lehen turista japoniarra

XIX. mende hasierako merkataritza ontzi japoniarra. Otokichi (1818-1867) antzeko ontzi batean iritsi zen nahi gabe Ipar Amerikara.

JAPONIA, 1832. Tokugawa shogunerriko lege drakoniarren arabera, japoniarrek ezin zuten herrialdeak irten eta delitua heriotzaz zigortzen zen. Otokichik 14 urte zituen eta arroza eta portzelana garraiatzeko Nagoya eta Edo arteko itsasbidea egiten zuen hamabost metroko belaontziko ontzi-mutila zen. Ekaitz gogor baten ondorioz, ordea, ontzia jitoan galdu zen Ozeano Barean. Arroz kargak zer jana eman zien luzaroan, baina eskorbutoak gogor eraso zion eskifaiari eta hilabete gutxian, Iwakichi, Kyukichi eta Otokichi bera ez beste guztiak hil ziren.

Urtebete pasatxo galduta ibili ondoren, egungo AEB eta Kanada arteko mugara, Oregongo kostalde-ra, iritsi ziren. Makah tribukoek ez zieten harrera ona egin, baina indiarrek gatibu hartutako bisitari exotikoen berri berehala iritsi zitzaion McLoughlin kapitain ingelesari. Mendebaldeko asiarrak bereizteko daukagun gaitasunik eza ez da berria, eta kapitainak txinatartzat jo zituen hiru gatibuak. Ingalaterra Asiako erraldoiarekin merkataritza harremanetan hasia zen, eta militarrek pentsatu zuen hirukoteari etekina atera zekiokoela. Japoniarrak askatu eta Vancouverrerara eraman zituen lehenik. Hango erretoreak ingelesa irakatsi zien eta 1834an prest zeuden metropolira joateko. Berritoren Ozeano Barea zeharkatu zuten:

Hawaiitik igaro, ia Antartikaraino iritsi eta, zazpi hilabeteren buruan, Londresera iritsi ziren. Baina gobernuak beste lehentasun batzuk zituen, eta garai hartan munduko metropoli nagusia zenean turismo pixka bat egin ondoren, hiru marinelek berritoren itsasoratu behar izan zuten.

Macaora iritsi ziren. Otokichik txinera ikasi zuen han, eta 1937an Morrison ontzi estatubatuarrean sorterrira itzultzeko aukera sortu zitzaion. Baina Japoniak lege isolatzaileak indarrean zeuden oraindik eta ontzia kanoikadaz hartu zuten porturen batean aingurak botatzen ahalegindu ziren aldioro. Iwakichi eta Kyukichiren arrastoa hor galdu zen, baina Otokichik bidaiatzen jarraitu zuen, merkataritza-ontzi ingelesetan itzultzaile lanak eginez.

1854ko urrian Ingalaterrak eta Japoniak adiskidetasun ituna sinatu zuten; negoziaketetan Otokichik jardun zuen itzultzaile. Japoniako Gobernuak ordurako pilotuta zeuzkan heriotza zigor guztiak barkatu zizkion eta uhartean geratzeko baimena eman zion. Baina John Matthew Ottosonek —izena ingelestuta zeukan ordurako— eskaintzari uko egin zion.

1867an hil zen Singapurren, shogunerria ezeztatu zen urte berean. Mende luze bakartuta egon ondoren, Japonia mundura zabaldu zen handik aurrera, urte batzuk lehenago Otokichik nahi gabe egin bezala. ■

Arrastoak

Nondik dator Oz izena?

OZEKO AZTLA Judy Garland protagonista duen 1939ko filmagatik da bereziki ezaguna, baina Ozeko irudizko mundua lehenago sortu zen, 1900. urtean, Lyman Frank Baumek (1856-1919) *Oz*eko azti miragarria haurrentzako liburua argitaratu zuenean. Gerora beste hamahiru liburu idatziko zituen unibertso berean kokatuta eta guztiak “Oz” hitza zuten izenburuan. Baina nondik dator “Oz” izena?

Askotariko azalpenak eman zaizkio izenaren jatorriari: Percy B. Shelleyren *Ozymandias* izeneko poematik datorrela; Oz ontza hitzaren laburdura izaki, urrearekin lotuta dagoela, eta obran agertzen den baldosa horizko bideak urrea sinbolizatzen duela... Baina Baumek berak 1903an eman zuen azalpenik sinpleena (eta fidagarriena egileari sinesten badiogu, behintzat): “Bulegoan artxibatzeko armairutxo bat daukat, mahaiaren parean. Istoriorako izenburua pentsatzen ari nintzen, eta dagoeneko ‘azti’ hitza sartzea erabakita neukan. Begiak hiru tiraderatan idatzitako hizkietara joan zitzaizkidan. Lehenak A-G, ziren, hurrengo tiraderan H-N jartzen zuen, eta azkenekoan, O-Z. Eta ‘Oz’ aukeratu nuen”. ■

